

บทที่ ๕

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้ เกิดขึ้นจากการที่ผู้วิจัย ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชนของไทย โดยเฉพาะในกลุ่มของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร รวมถึงปัญหาการทะเลาะกันของนักเรียน ระหว่างสถาบัน ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยเชื่อว่าเกิดจาก การขาดการส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมที่ดีพอ จึงได้ทำการศึกษาถึงแนวทางในการส่งเสริม ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางนำเสนอในการพัฒนาต่อไป เพื่อให้เป็นภูมิคุ้มกันด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่เข้มแข็งในการดำเนินชีวิตของนักเรียน อันเป็นกำลังสำคัญของประเทศต่อไป ผู้วิจัยนำเสนอรายงานการวิจัย อันประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๑.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๔๐ มีอายุ ๑๒-๑๕ ปี จำนวน ๑๓๖ คนคิดเป็นร้อยละ ๕๓.๘๐ มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จำนวนชั้นละ ๕๒ คน คิดตามระดับชั้นเป็นร้อยละ ๒๐.๖๐ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง ต่ำกว่า ๒๐,๐๐๑ บาท จำนวน ๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๓๓ ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียน ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๖๐

๕.๑.๒ ระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์

โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย์ อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ สภาพครอบครัวของนักเรียน, สภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา, ความเมตตา, ความอดทน, ความซื่อสัตย์, มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ, ความมีวินัย, เศรษฐกิจพอเพียง, สภาพแวดล้อมทางสังคม ตามลำดับ

๕.๑.๒.๑ ด้านความเมตตา ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยภายใน ด้านความเมตตา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยนักเรียนมีความเห็นอกเห็นใจสงสารเมื่อเพื่อนได้รับความทุกข์ ยินดีให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือได้ทันทีเมื่อเพื่อนมีปัญหา ขอความช่วยเหลือเพื่อนโดยไม่หวังผลตอบแทน พร้อมจะให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดหรือทำให้ไม่พอใจ และเป็นผู้ยอมรับ เข้าใจนิสัยใจคอของเพื่อนได้เป็นอย่างดี

๕.๑.๒.๒ ด้านความซื่อสัตย์ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยภายใน ด้านความซื่อสัตย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยนักเรียนมีความจริงจังในการคบหา ทำข้อสอบด้วยความรู้ความสามารถของตัวเองด้วยความซื่อสัตย์ทุกครั้ง ไม่กล่าวคำโกหกเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น เข้าเรียนตรงต่อเวลาสม่ำเสมอ และทำการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายด้วยความซื่อสัตย์ทุกครั้ง

๕.๑.๒.๓ ด้านความมีวินัย ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยภายใน ด้านความมีวินัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยนักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ไม่เคยแอบเล่นโทรศัพท์ในขณะที่อาจารย์กำลังสอน ถ้ามองอาจารย์ทันทีเมื่อไม่เข้าใจในบทเรียนที่อาจารย์สอน และไม่เคยแอบหลับในขณะที่อาจารย์กำลังสอน

๕.๑.๒.๔ ด้านความอดทน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยภายใน ด้านความอดทน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยนักเรียนไม่ใช้กำลังในการตัดสินปัญหา ไม่คล้อยตามเพื่อนที่ชักจูงไปในทางที่ไม่ดี ยอมรับฟังข้อเสนอแนะและข้อบกพร่องในการทำงานร่วมกับเพื่อนๆโดยไม่แสดงความไม่พอใจออกมาให้เห็น ทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก และจะไม่โกรธหรือแสดงความไม่พอใจเมื่อเพื่อนตำหนิ

๕.๑.๒.๕ ด้านความมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยภายในด้านมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยนักเรียนพยายามแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องในการทำงานเสมอ ไม่เคยหลีกเลี่ยงการทำงานบ้านที่ได้รับมอบหมาย ขอความช่วยเหลือเพื่อนๆโดยไม่หวังผลตอบแทน ส่งงานหรือการบ้านตรงตามกำหนดเสมอ และนักเรียนไม่เคยผัดนัดกับเพื่อน

๕.๑.๒.๖ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยภายใน ด้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยนักเรียนรู้จักอดออมใช้จ่ายพอประมาณ ไม่ต้องการสิ่งของเพียงเพื่อตามทันยุคสมัยหรือวัตถุนิยม คำนึงถึงประโยชน์ ความจำเป็นในการซื้อสินค้า มีการวางแผนในการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และนักเรียนทำบัญชีรายรับ-จ่ายเป็นประจำ

๕.๑.๒.๗ ด้านสภาพครอบครัวของนักเรียน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยภายนอก ด้านสภาพครอบครัวของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนอยู่ในครอบครัวที่มีการทำกิจกรรมร่วมกันเสมอ เช่น ทานอาหารร่วมกันไปเที่ยวร่วมกัน ฯลฯ มีความรู้สึกอบอุ่นเมื่ออยู่พร้อมหน้าครอบครัว อยู่ในครอบครัวที่ผู้ปกครองจะว่ากล่าวตักเตือนเมื่อนักเรียนกระทำความผิดหรือกระทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสม อยู่ในครอบครัวที่ผู้ปกครองไม่ตกเป็นทาสของอบายมุขต่างๆ และอยู่ในครอบครัวที่ผู้ปกครองมีเวลาให้กับนักเรียนเสมอ

๕.๑.๒.๘ ด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษาจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมทุกครั้ง ส่งเสริมให้นักเรียนจัดกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ร่วมกับหน่วยงานภายนอก นักเรียนไม่เลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีจากเพื่อนในห้องเรียน, เพื่อนบ้านที่อยู่ในวัยเดียวกัน นักเรียนรู้สึกไม่ดีถ้าอาจารย์ผู้สอนใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงสร้างความอับอายให้กับนักเรียนต่อหน้าเพื่อนๆ นักเรียนรู้สึกไม่ดีถ้าอาจารย์ผู้สอนไม่มีการลงโทษหรือตำหนิเมื่อนักเรียนกระทำความผิดหรือไม่เชื่อฟัง

๕.๑.๒.๙ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยภายนอก ด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก และปานกลาง โดยชุมชนไม่ได้มีส่วนช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น ข่าวสารต่างๆเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม มีผลทำให้นักเรียนเลียนแบบค่านิยมที่ผิดๆ ชอบเลียนแบบพฤติกรรมของดารา – นักร้อง การใช้สื่อทาง Internet มีผลทำให้คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนเสื่อม และนักเรียนรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกในด้านการแต่งกายที่ไม่เหมาะสม

๕.๑.๓ ผลเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย จำแนกตามข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัย พบว่า

๕.๑.๓.๑ สมมติฐานที่ ๑ นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามสถานภาพด้านเพศ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำนวน ๓ ด้าน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ และสภาพครอบครัวของนักเรียน ส่วนด้านอื่นๆนักเรียนมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๓.๒ สมมติฐานที่ ๒ นักเรียนอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๓.๓ สมมติฐานที่ ๓ นักเรียนที่มีระดับชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม แตกต่างกันในด้าน ความเมตตา ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความอดทน มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ เศรษฐกิจพอเพียง สภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา และสภาพแวดล้อมทางสังคม ส่วนด้าน สภาพครอบครัวของนักเรียน ไม่แตกต่างกัน จึงนำผลวิเคราะห์ข้อมูลไปเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple Comparison) เพื่อหาความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธี LSD (Least Square Difference) ด้วยผลต่างนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .๐๕ ดังนี้

ด้านความเมตตา พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม แตกต่าง จากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากที่สุด นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ แตกต่าง จากระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากที่สุด นอกนั้น ไม่แตกต่างกัน

ด้านความซื่อสัตย์ พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม แตกต่าง จากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากที่สุด นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ แตกต่าง จากระดับชั้น

คิดเห็น มากกว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ นอกนั้นไม่แตกต่าง

สภาพครอบครัวของนักเรียน พบว่า นักเรียนระดับชั้นปีที่เรียน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน ทุกระดับชั้น

ด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม แตกต่างจาก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากที่สุด นอกนั้น ไม่แตกต่าง

ด้านสภาพแวดล้อมด้านสังคม พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม แตกต่างจาก นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากที่สุด นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ แตกต่างจาก นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากที่สุด และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ แตกต่างจาก นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โดยพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากที่สุด นอกนั้น ไม่แตกต่าง

๕.๑.๓.๔ สมมติฐานที่ ๔ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครองที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัจจัยที่ส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับสถิติ .๐๕ จำนวน ๑ ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางสังคม ส่วนด้านความเมตตา ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความอดทน มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ เศรษฐกิจพอเพียง สภาพครอบครัวของนักเรียน และสภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๓.๕ สมมติฐานที่ ๕ ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียนที่ต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๔ แนวทางส่งเสริมปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม

ผลการวิเคราะห์คำถามปลายเปิด ถึงแนวทางส่งเสริมปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพครอบครัวของนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ดังนี้

๕.๑.๔.๑ ด้านสภาพครอบครัวของนักเรียน

แนวทางการส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ด้านสภาพแวดล้อมด้านครอบครัว ดังนี้ สมาชิกในครอบครัวต้องรู้จักรักสามัคคี มีการทานอาหารร่วมกันและมีการพูดคุย ปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดในทุกปัญหา จำนวน ๘๗ คำตอบ บิดา-มารดาหรือผู้ปกครองควรมีเวลาให้กับครอบครัว จำนวน ๔๔ คำตอบ บิดา-มารดาหรือผู้ปกครองต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลาน จำนวน ๔๑ คำตอบ รวมจำนวน ๑๗๒ คำตอบ

๕.๑.๔.๒ ด้านสภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา

แนวทางการส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ด้านสภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา ดังนี้ สถานศึกษาควรจัดให้ครูและนักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อย่างต่อเนื่อง จำนวน ๓๘ คำตอบ ครูควรประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นต้นแบบที่ดีแก่นักเรียน จำนวน ๓๗ คำตอบ รวมจำนวน ๗๕ คำตอบ

๕.๑.๔.๓ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม

แนวทางการส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ดังนี้ สมาชิกในชุมชนควรมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่นักเรียนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ จำนวน ๓๗ คำตอบ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาพิจารณากับแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

๕.๒.๑ ปัจจัยภายใน เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัย พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เมื่อเทียบกับปัจจัยภายนอก จัดว่ามีความสำคัญเป็นอันดับแรก ที่จะต้องให้การส่งเสริมและปลูกฝัง

ปัจจัยภายในประกอบด้วย ความเมตตา ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความอดทน มีจิตสำนึกใน ความรับผิดชอบ และเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาอภิปรายเป็นรายข้อได้ดังนี้

๕.๒.๑.๑ ความเมตตา เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัย พบว่า นักเรียนมีความเมตตา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๓$) โดยเฉพาะนักเรียนจะมีความเห็นอกเห็นใจสงสารเมื่อเพื่อนได้รับความทุกข์ ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า นักเรียนได้รับการปลูกฝังหลักคุณธรรม จริยธรรม จาก ครอบครัวและการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ **ประภาศรี สีหอำไพ** ที่ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความเมตตาว่า จะเป็นผู้ที่รู้จักการเสียสละในสิ่งที่ตนมีแก่ผู้ที่มีความจำเป็นกว่ารู้จักยินดีเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จนอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่รู้จักเห็นใจปลอบโยนให้กำลังใจเมื่อเพื่อนประสบกับความทุกข์พร้อมหาทางช่วยเหลือและพร้อมที่จะให้อภัยแก่เพื่อนที่ทำผิด

๕.๒.๑.๒ ความซื่อสัตย์ เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัย พบว่า นักเรียนมีความซื่อสัตย์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๐$) โดยเฉพาะนักเรียนมีความจริงใจในการคบหากับเพื่อนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและนักเรียนทำข้อสอบด้วยความรู้ความสามารถของตัวเองด้วยความซื่อสัตย์ทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า นักเรียนเห็นว่าการที่คบเพื่อนจะต้องให้ความจริงใจซึ่งจัดเข้าได้ในความซื่อสัตย์ต่อเพื่อน นอกจากนี้นักเรียนยังทำข้อสอบด้วยความซื่อสัตย์ไม่ทุจริต แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีความซื่อสัตย์เป็นอย่างดี จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ตามคำจำกัดความของ **สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ** ที่ได้ให้คำนิยามของคุณลักษณะของผู้มีความซื่อสัตย์ไว้ว่าเป็นผู้ที่รักษาคำพูดรักษาคำมั่นสัญญากล้าหาญในการทำมาดีและกล้าที่จะยอมรับความผิดพร้อมทั้งเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดีจะเห็นได้ว่าการเข้าเรียนตรงต่อเวลาก็กจัดเป็นความซื่อสัตย์ในการรับผิดชอบในหน้าที่ของความเป็นนักศึกษา

๕.๒.๑.๓ ความมีวินัย เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัย พบว่า นักเรียนเป็นผู้มีวินัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๔$) โดยเฉพาะ นักเรียนแต่งกายเรียบร้อยตามที่โรงเรียนกำหนด นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ไม่เคยแอบเล่นโทรศัพท์ในขณะที่อาจารย์กำลังสอน ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า การปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนเป็นสิ่งที่นักเรียนถูกบังคับให้ปฏิบัติตามอยู่แล้วหากไม่ปฏิบัติตามจะถูกลงโทษ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ดวงสุดา พินนอก และสุพรรณ บุญมา** ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษา สาขาการศึกษาชั้นปีที่๑ ด้านการรักษาระเบียบวินัย พบว่า นักศึกษาดูแลรักษาเครื่องใช้ให้สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นลำดับหนึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางมหาวิทยาลัยเป็นลำดับสองและนักศึกษาแต่งกายสะอาดเรียบร้อยมาเรียนสม่ำเสมอเป็นลำดับที่สาม

๕.๒.๑.๔ ความอดทน เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัย พบว่า นักเรียนมีความอดทนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๒$) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักเรียนไม่ใช้กำลังในการตัดสินปัญหา

นอกจากนี้นักเรียนไม่ค่อยตามเพื่อนที่ชักจูงไปในทางที่ไม่ดี นักเรียนยอมรับฟังข้อเสนอแนะ และ ข้อบกพร่องในการทำงานร่วมกับเพื่อนๆ โดยไม่แสดงความไม่พอใจออกมาให้เห็น ที่เป็นเช่นนี้ อภิปราย ได้ว่า นักเรียนทราบกันเป็นอย่างดีว่า การที่ใช้กำลังในการตัดสินปัญหาไม่ได้เป็นตัวช่วยให้ปัญหานั้นหมดไปได้ในขณะเดียวกันก็พยายามที่จะรับผิดชอบงานของตนเองให้ดีที่สุด ด้วยความอดทน สอดคล้องกับงานเขียนของ **มารศรี กลางประพันธ์** ได้ทำการศึกษาการพัฒนาคุณธรรมด้านความ อดทน (ขันติ) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สรุปได้ว่าการฝึกประสบการณ์ด้านความอดทนตาม แนวพุทธวิธีร่วมกับแนวคิดทางตะวันตกนั้นจะส่งผลในระยะยาวคือจะส่งผลทำให้เกิดความคงทน ในความอดทนทางกายมากกว่าการฝึกประสบการณ์ด้วยการสอนแบบบรรยายในชั้นเรียน ทั้งนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดทางจิตวิทยาที่ว่า การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมอย่างค่อนข้างถาวรหรือคงทนมาจากการได้รับการฝึกประสบการณ์หรือการฝึกหัด

๕.๒.๑.๕ มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัย พบว่า นักเรียนมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักเรียน พยายามแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องในการทำงานเสมอ นอกจากนี้แล้วยัง ไม่เคยหลีกเลี่ยงการ ทำงานบ้านที่ได้รับมอบหมาย ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า นักเรียนให้ความสำคัญกับความ รับผิดชอบในงานหรือในสิ่งที่ตนต้องรับผิดชอบอย่างดีเสมอซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ **อังคณา บุญเลิศ** ที่ว่าความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเพราะบุคคลที่มีความรับผิดชอบจะมีความ เพียรพยายามอดทน ตั้งใจในการที่จะทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ การเป็นผู้มีความ รับผิดชอบจะเป็นเครื่องผลักดันให้บุคคลปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน ถ้าบุคคลในสังคมมีความรับผิดชอบ จะช่วยให้สังคมมีความสุข ความเจริญก้าวหน้า ปัญหา สังคมก็จะลดน้อยลง ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในทุกคน

๕.๒.๑.๖ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัย พบว่านักเรียน เป็นผู้รู้จักประยุกต์ใช้ หลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๓$) โดยเฉพาะนักเรียนรู้จักอดออมใช้จ่ายพอประมาณ นอกจากนี้ นักเรียนไม่ต้องการ สิ่งของเพียงเพื่อตามทันยุคสมัยหรือวัตถุนิยม คำนึงถึงประโยชน์ ความจำเป็นในการซื้อสินค้า ที่ เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า นักเรียนพยายามที่จะใช้จ่ายให้อยู่ในสถานะที่ตนเองสามารถกระทำได้ ไม่ ใช้จ่ายเกินตัวจนเกินไป เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาตามมาในภายหลัง และใช้จ่ายไปในสิ่งที่จำเป็น สอดคล้องกับงานเขียนของ **เพ็ญพรรณ ชูติวิศุทธิ์** ได้ทำการศึกษาถึงการประยุกต์ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี ผลการศึกษา พบว่า ความรู้ความ เข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง จนถึงระดับต่ำ โดยที่ด้าน ภูมิคุ้มกันในตนที่ดี ด้านภาพรวมของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง ด้านความมีเหตุผล กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง ส่วนด้าน คุณธรรม ด้านความพอประมาณกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในระดับต่ำ

๕.๒.๒ ปัจจัยภายนอก ที่ส่งผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา มี ๓ ปัจจัยดังนี้

๕.๒.๒.๑ สภาพแวดล้อมด้านครอบครัวนักเรียน เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ปัจจัยภายนอกด้านสภาพครอบครัวของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) โดยนักเรียนอยู่ในครอบครัวที่มีการทำกิจกรรมร่วมกันเสมอเช่นทานอาหารร่วมกันไปเที่ยวร่วมกัน ฯลฯ มีความรู้สึกอบอุ่นเมื่ออยู่พร้อมหน้าครอบครัว อยู่ในครอบครัวที่ผู้ปกครองจะว่ากล่าวตักเตือนเมื่อนักเรียนกระทำความผิดหรือกระทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสม อยู่ในครอบครัวที่ผู้ปกครองไม่ตกเป็นทาสของอบายมุขต่างๆ และอยู่ในครอบครัวที่ผู้ปกครองมีเวลาให้กับนักเรียนเสมอ ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่าสถาบันครอบครัว นับเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพราะเป็นสถาบันที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดสอดคล้องกับงานเขียนของ **ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม** ได้อธิบายว่า ครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสมาชิกที่ดีให้กับสังคมประเทศชาติโดยเริ่มที่การพัฒนาให้ครอบครัวซึ่งเป็นฐานรากของประเทศมีความแข็งแรงสมาชิกที่ได้รับการหล่อหลอมจากครอบครัวที่อบอุ่นจะส่งผลให้สังคมเต็มไปด้วยสมาชิกที่รักใคร่กลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันมีความเข้าใจซึ่งกันและกันมีการช่วยเหลือแบ่งปันซึ่งกันและกันให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

๕.๒.๒.๒ สภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) โดยสถานศึกษาจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้นักเรียนมีส่วนร่วมทุกครั้ง ส่งเสริมให้นักเรียนจัดกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ร่วมกับหน่วยงานภายนอก นักเรียนไม่เลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีจากเพื่อนในห้องเรียน, เพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียงกัน นักเรียนรู้สึกไม่ดีถ้าอาจารย์ผู้สอนใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงสร้างความอับอายให้กับนักเรียนต่อหน้าเพื่อนๆ นักเรียนรู้สึกไม่ดีถ้าอาจารย์ผู้สอนไม่มีการลงโทษหรือตำหนิเมื่อนักเรียนกระทำความผิดหรือไม่เชื่อฟัง ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่าสถานศึกษา ถือว่าเป็นบ้านหลังที่สองที่ให้การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนจึงถือได้ว่าสถานศึกษามีบทบาทมาก อันอาจจะเนื่องมาจากสถานศึกษามีกฎระเบียบที่เป็นทางการมากกว่าบ้าน มีข้อบังคับต่างๆที่ตายตัวซึ่งนักเรียนจะได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จากการเรียนรู้เช่นต้องมีความซื่อสัตย์ในการสอบเพราะหากละเมิดข้อบังคับจะได้รับการลงโทษนอกจากนี้ยังได้รับการปลูกฝังจากครู-อาจารย์ผู้สอนหรือจากเนื้อหาบทเรียนที่ได้รับการเรียนรู้

๕.๒.๒.๓ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ

พบว่า อยู่ในระดับมาก และปานกลาง โดยชุมชนไม่ได้มีส่วนช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น ข่าวสารต่างๆเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม มีผลทำให้นักเรียนเลียนแบบค่านิยมที่ผิดๆ ชอบเลียนแบบพฤติกรรมของดารา – นักร้อง การใช้สื่อทาง Internet มีผลทำให้คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนเสื่อม และนักเรียนรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกในด้านการแต่งกายที่ไม่เหมาะสม ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า สภาพแวดล้อมทางสังคม จัดว่ามีความสำคัญต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนไม่น้อยดังงานเขียนของ **ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม** ได้กล่าวถึง บทบาทของสังคมในการเป็นส่วนหนึ่งที่จะปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่เด็กและเยาวชนว่าหน่วยงานภาครัฐภาคธุรกิจเอกชนองค์กรท้องถิ่นสื่อทุกแขนงต่างก็มีบทบาทที่สำคัญในการช่วยสร้างปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีคุณธรรม จริยธรรมตัวอย่างเช่นสื่อมวลชนควบคุมดูแลสื่อที่เผยแพร่สู่เยาวชนไม่ให้เกิดแบบอย่างที่ไม่เหมาะสม ชุมชนซึ่งอยู่ใกล้ชิดสามารถปลูกฝังความดีมีคุณธรรมได้ครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นระบบการศึกษาที่อยู่ในความดูแล สร้างสภาพแวดล้อมในชุมชนให้เอื้อต่อการพัฒนาทางด้านคุณธรรม สร้างความรักความผูกพันต่อชุมชนให้เกิดขึ้น

๕.๓ อภิปรายผลการเปรียบเทียบ

ผลการเปรียบเทียบ ปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนที่มี เพศ อายุ อาชีพของผู้ปกครอง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง และค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนนักเรียนที่มีระดับชั้นปีที่เรียน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวม แตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐาน โดยพบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น มากที่สุด รองลงมาคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เลย ใน แต่ละระดับชั้นปีที่เรียน มีความยากง่าย แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เพียเจท์ ที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการ ทางด้านสติปัญญา และความคิดของเพียเจท์ มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อการจัดการศึกษา โดยนักการศึกษาได้นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ให้มีความยากง่าย เหมาะกับระดับของเด็ก การจัดให้มีศูนย์กิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กได้เลือกประสบการณ์การเรียนเอง เด็กควรได้รับการส่งเสริมการพูด การแสดงความคิดเห็น การโต้แย้ง เพื่อช่วยเสริมสร้างให้เกิดสติปัญญา ออกจากขึ้น อย่าบังคับเด็กให้เรียนในเมื่อยังไม่พร้อม แต่ควรช่วยจัดสิ่งแวดล้อมให้เด็กเกิดความพร้อม

๕.๔ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน

๑. ปัจจัยภายใน ที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนจากงานวิจัยพบว่า การใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนาให้มีมากขึ้นในตัว ของนักเรียน เพราะความพอเพียง จะช่วยให้นักเรียนลดสิ่งเกินในการดำเนินชีวิต หรือลดความโลภ คุณธรรมที่จะตามมาโดยอัตโนมัติก็คือ ความมีวินัย ความอดทน และความซื่อสัตย์ ในการปฏิบัติ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ขณะเดียวกันก็จะช่วยให้เป็นผู้ที่มีความเสียสละ คือมีเมตตาต่อผู้อื่น

๒. ปัจจัยภายนอก เป็นการนำเสนอการทำหน้าที่ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของสถาบันต่างๆดังนี้

สภาพครอบครัวของนักเรียน ผลการวิจัย พบว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญใน การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียน โดยเฉพาะ การที่พ่อ – แม่และผู้ปกครอง มีเวลา ให้กับนักเรียน จะต้องได้รับการพัฒนาให้มีมากขึ้นถึงแม้จะเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ในปัจจุบัน การดำรงชีวิตจะต้องแข่งขันกับหลายอย่าง แต่การที่จะพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและ จริยธรรม พ่อ-แม่ และผู้ปกครอง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้เวลาให้กับนักเรียน ในการพูดคุย ทาน อาหาร หรือทำกิจกรรมอื่นๆร่วมกัน

สภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า สถานศึกษาเป็นสถาบันที่สำคัญ มาก ในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียน โดยเฉพาะในประเด็นที่ ครู – อาจารย์ ผู้สอนจะต้องมีการกล่าวตักเตือน หรือลงโทษนักเรียนที่ทำผิด หรือไม่เชื่อฟังคำสอน และ สถานศึกษาจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เพื่อฝึกให้นักเรียนเป็นผู้ที่รู้จักการเสียสละ สถานศึกษาจะต้องไม่ทำหน้าที่เพียงแค่การให้ความรู้ ทางวิชาการเท่านั้น แต่จะต้องปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้นักเรียนควบคู่กันไปด้วย เพื่อ ทำให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กัน

สภาพแวดล้อมด้านสังคม ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ สื่อมวลชน รวมถึงรัฐบาลล้วนแต่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้นักเรียน โดยเฉพาะสื่อมวลชนควรจะใช้ความได้เปรียบ ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร เนื้อหาสาระ ประโยชน์ ที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมให้นักเรียนและเยาวชนของชาติให้มากที่สุดมิใช่ เพียงแต่นำเสนอความบันเทิงเพลิดเพลินเท่านั้น เพราะนักเรียนมักจะเลียนแบบพฤติกรรมของ ดารา-นักร้องที่ตนชื่นชอบโดยไม่ได้พิจารณาว่า พฤติกรรมนั้นเหมาะสมหรือไม่รวมถึงรัฐบาลที่ จะต้องให้ความสำคัญกับการไหลบ่าของวัฒนธรรมตะวันตกที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมและ จริยธรรม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาปัจจัยภายในด้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อตระหนักถึงการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการสัมภาษณ์นักเรียนด้วยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นเชิงลึก และมีความละเอียดของข้อมูลมากยิ่งขึ้น

๒. ควรศึกษาปัจจัยภายนอกด้านศาสนา ที่เอื้อต่อการเรียนและการปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียนในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการเฉพาะลงไป โดยมีการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่นำมาพัฒนาได้อย่างเหมาะสมต่อไป